

CUPRINS

CAPITOLUL I

PSIHOLOGIA JUDICIARĂ PE TERENUL DREPTULUI (Noțiuni introductive - Deschiderea în materie)

1.1. Exigențele psihologiei judiciare față de actul de justiție. Definiția psihologiei judiciare Premise	15
1.2. Argumente privind necesitatea studiului psihologiei judiciare în contextul problematicii dreptului	18
1.3. Obiectul psihologiei judiciare și conexiunile interdisciplinare	21
1.3.1. Conexiunile psihologiei judiciare cu psihologia generală, cu psihologia socială și cu alte ramuri ale psihologiei	24
1.3.2. Conexiunile psihologiei judiciare cu diferite ramuri ale științelor juridice	27

CAPITOLUL II

ACTUL INFRAȚIONAL DIN PERSPECTIVĂ EXPLORATORIE (Cazuistică specifică infracțiunilor de omor cu mobil sexual)

2.1. Actul infrațional din perspectivă exploratorie („scena crimei” - perspectiva psihologică asupra interpretării comportamentelor umane cu finalitate criminogenă - personalitatea făptuitorului și amprenta psihocomporta- mentală - <i>profiler crime - Serial killers</i>	29
2.2. Componenta psihologică: motivul și rațiunea de a ucide (perspectiva psihologiei judiciare)	33
2.3. Determinarea motivației	35

2.4. Infractorii organizați (cei care își premeditează acțiunea - predilect finalizată de psihopatul sexual)	35
2.5. Infractorii dezorganizați (cei care nu-și premeditează acțiunea - predilect finalizată de psihotici)	36
2.6. Clasificări	39
2.7. Violența interpersonală	39
2.8. Atacul cu viol și/sau sodomia	40
2.9. Devianța orientată către atac	41
2.10. Crima în serie	41

CAPITOLUL III

PERSONALITATEA INFRACTORULUI. ALGORITMUL INFRAȚIONAL

Personalitate - Ecuație conjuncturală (situație) - Element declanșator - Trecerea la act - Cuplul penal victimă-agresor

3.1. Conceptul de personalitate în psihologia judiciară. Jean Pinatel - „nucleul personalității criminale”	45
3.2. Concepte, tipologii, particularități	50
3.3. Componentele personalității	56
3.4. Trăsăturile personalității	58
3.5. Tipuri de personalitate	59
3.5.1. Tipologia lui C.G.Jung - extravert-introvert	60
3.5.2. Valoarea tipologiilor	60
3.6. Personalitatea infractorului recidivist - „paradoxul criminal” - Eysenck – Mawrer	61
3.7. Particularitățile psihologice ale diferitelor categorii de infractori	64
3.8. Cuplul penal victimă-agresor (identificarea agresorilor și autoprotecția victimală)	69
3.8.1. Psihologia victimei - sursă orientativă în conturarea de versiuni, ipoteze și cerc de bănuți	69
3.8.2. Strategii preventive și de contracarare a victimizării .	72

CAPITOLUL IV

PSIHOLOGIA MARTORULUI ȘI MĂRTURIEI (De la evenimentul judiciar la elementul testimonial)

4.1. Recepția senzorială a evenimentului judiciar	76
4.2. Decodificarea evenimentului judiciar. Interpretare. Atribuire de sens	91
4.3. Memorarea evenimentului judiciar. Stocarea informației în raport cu dinamica uitării	93
4.4. Redarea - reactualizarea evenimentului judiciar. Evenimentul testimonial	98
4.5. Perspectiva magistratului asupra aprecierii forței probante a mărturiei	108
4.5.1. Izvorul mărturiei din punct de vedere al sursei	108
4.5.2. Mărturia din perspectiva legăturii martorului cu pricina și cu părțile în proces	110
4.6. Repere particulare vizând mărturia și martorul	117
4.6.1. Martorul persoană minoră. Aspecte psihologice ale etiologiei minciunii în comportamentul juvenil	117
4.6.2. Psihologia martorului minor	118
4.6.3. Probleme tactice cu privire la ascultarea minorilor	121
4.6.4. Mărturia între bună și rea-credință	134
4.6.4.1. Martorul de bună credință. Consecințele disfuncționale din perspectiva factorilor psihologici (Iluziile. Martorul în eroare. Martorul mincinos)	134
4.7. Mărturia din perspectiva structurii caracteriale a martorului și a mediului de proveniență. Mentalități. Cutume. Obiceiuri	144
4.8. Mărturia și concordanța conținuturilor	149
4.9. Mărturia și contradictorialitatea conținuturilor	154
4.10. Reguli și procedee tactice aplicate în ascultarea martorilor. Strategii și atitudini în identificarea și contracararea martorului de rea-credință	160
4.11. Raționamente (deducții/inducții). Analogii. Interpretări asupra conținutului mărturiei	165

CAPITOLUL V

INTEROGATORIUL JUDICIAR (ANCHETA) DIN PERSPECTIVĂ PSIHOLAGICĂ (Strategii psihotactice)

5.1. Noțiuni introductive - distincții și conotații asupra interogatoriului judiciar din perspectiva adunării dovezilor (urmărirea penală din perspectivă psihologică)	172
5.2. Investigarea personalității din unghiul observației comportamentului expresiv	181
5.3. Problematika psihologică a relației anchetator – anchetat ...	192
5.3.1. Contactul interpersonal în biroul de anchetă judiciară	192
5.3.2. Comunicarea non-verbală - reguli tactice specifice raporturilor interpersonale de opozabilitate și confruntare	198
5.3.3. Reguli tactice specifice raporturilor interpersonale de opozabilitate și confruntare	199
5.4. Etape și strategii de interogare a învinuitului sau inculpatului	201
5.4.1. Etapele ascultării învinuitului sau inculpatului	201
5.4.2. Strategii de interogare a învinuitului sau inculpatului (bănuitului)	204
5.5. Aspecte psihologice privind exigențele formulate față de persoana anchetatorului	216
5.5.1. Calitățile psiho-intelectuale și moral-afective ale anchetatorului	217
5.6. Intima convingere	225
5.7. Modele de conduită și tipuri de anchetatori	227

CAPITOLUL VI

PSIHOLOGIA COMPORTAMENTULUI SIMULAT - VINOVĂȚIA CA TRĂIRE PSIHICĂ ȘI REALITATE JUDICIARĂ

<i>Secțiunea I - COMPORTAMENTUL INFRAȚIONAL DIN PERSPECTIVĂ PSIHOLAGICĂ .....</i>	230
6.1.1. Considerații de psihologie judiciară asupra vinovăției ca atitudine psihică și realitate juridică	230

6.1.2. Matricea infrațională (culpabilizatoare). Matricea morală din perspectiva contradictorialității	232
6.1.3. Comportamentul infrațional din perspectiva reperelor sale psihologice	232
6.1.3.1. Dinamica secvențelor comportamentale	232
6.1.3.2. Etiologia suportului psihologic (mobilul, trebuința, motivul, idealul, concepția, scopul etc.)	235
6.1.4. Matricea morală	239
<i>Secțiunea a II - a - COMPORTAMENTUL SIMULAT</i>	240
6.2.1. Noțiuni și definiții asupra comportamentului simulat	240
6.2.2. Exprimarea aspectului inaparent în comportamentul simulat	242
6.2.3. Indicatori verbali, motori și fiziologici ai conduitei simulate în expresia aparentă (semnificația și sensul stimulilor declanșatori de emoție)	243
6.2.3.1. Indicatorii fiziologici, semnificația și sensul stimulilor declanșatori de emoție în simulare	244
6.2.3.2. Mijloace psihologice de detectare a tensiunii psihice cuprinse în chestionare și teste de personalitate	246
<i>Secțiunea III - DETECTAREA ȘTIINȚIFICĂ A CONDUITELOR DUPLICITARE (SIMULATE - MINCINOASE). UTILIZAREA TEHNICII LIE DETECTOR POLIGRAPH</i>	247
6.3.1. Scurt istoric și evoluție în materie	247
6.3.2. Fundamentul științific al constatării stresului psihologic	250
6.3.3. Detectia comportamentelor simulate privită din perspectiva legislației române în vigoare	258

CAPITOLUL VII

JUDECATA (Coordonate psihologice)

<i>Secțiunea I PSIHLOGIA MAGISTRATULUI</i> (Repere psihologice, exigențe psihointelectuale și moral-afective)	265
7.1.1. Comentarii juridice și socio-psihologice asupra actelor normative care reglează implicarea judecătorului ca personalitate în actul de justiție	265

7.1.2. Considerații socio-juridice cu privire la implicația judecătorului în stadiul actual al societății românești	266
7.1.3. Exigențe morale, juridice și social-etice impuse de „Codul de conduită pentru persoanele răspunzătoare de aplicarea legii”	269
7.1.4. Profilul psiho-intelectual și moral-afectiv al magistratului	269
7.1.4.1. Integritatea funcțiilor senzoriale	269
7.1.4.2. Gândirea	270
7.1.4.3. Memoria	270
7.1.4.4. Capacitatea înțelegerii psihologice (empatia)	271
7.1.4.5. Clarviziunea	272
7.1.4.6. Echilibrul. Toleranța	273
7.1.4.7. Lipsa prejudecăților, a anticipației sau simpatiei pentru justițiabili	273
7.1.4.8. Buna-credință	274
7.1.5. Conotații psihologice asupra deliberării în pronunțarea sentinței	274
<i>Secțiunea II - AVOCATUL - PERSONALITATE ÎN TEMPLUL JUSTIȚIEI</i>	282
A - Considerații generale	282
7.2.1. Talent și vocație în arta avocatului	282
7.2.2. Inteligența în arta avocatului. Avocatul ca om de știință	284
7.2.3. Avocatul artist	285
7.2.4. Avocatul - profesionist al vocației	287
7.2.5. Moral și imoral pe terenul apărării	288
7.2.6. Personalitatea avocatului - profesionist și strateg	289
B - Psihologia apărării - Metode psihologice utilizate de avocat	291
7.2.7. Persuasiune – Sugestie – Transparență	294
7.2.8. Comunicarea în raporturile interpersonale (manipulare mentală)	295
7.2.9. Influențarea convingerii intime. Procedee: argumentarea și persuasiunea	296
7.2.10. Pledoaria. Comentarii psihologice. Talent, inspirație, improvizație	300

<i>Secțiunea III - DUELUL JUDICIAR</i>	310
7.3.1. Instituția judecătii din perspectiva duelului judiciar	310
7.3.1.1. Instituția judecătii	310
7.3.1.2. Implicațiile psihologice ale duelului judiciar	316
7.3.1.3. Considerații psihologice asupra rolului activ al judecătorului vis-à-vis de principiul contradic- torialității în judecarea pricinii	316
7.3.1.4. Considerații psihologice asupra rolului activ al judecătorului vis-à-vis de principiul nemijlocirii în judecarea pricinii	318
7.3.1.5. Implicații psihologice privind imparțialitatea și echilibrul pe care-l dă judecătorul aprecierii probelor	319
7.3.2. Problematika raportului apărare-acuzare. (Psihologia acuzatorului public. Psihologia avocatului)	321
7.3.3. Testarea intersubiectivă, expresie a raționamentului juridic al judecătorului	327
7.3.4. Prevențiunea specială și prevențiunea generală ca efect al duelului judiciar	329
<i>Secțiunea IV - PSIHOLOGIA INTIMEI CONVINGERI</i> (De la interogatoriu la luarea hotărârii)	333
7.4.1. Intima convingere - realitate mentală, cognitiv-afectivă, energizată volitiv	333
7.4.1.1. Definiții. Considerații	333
7.4.2. Evaluarea și coroborarea probelor în procesul formării convingerii intime ca trăire psihică de nezdruccinat	336
7.4.2.1. Declarațiile învinutului sau ale inculpatului	337
7.4.2.2. Declarațiile părții vătămate	338
7.4.2.3. Declarațiile martorului	339
7.4.2.4. Înscrișurile	339
7.4.2.5. Înregistrările audio sau video	339
7.4.2.6. Fotografiiile	340
7.4.2.7. Constatările tehnico-științifice	340
7.4.2.8. Constatările medico-legale	341
7.4.2.9. Expertizele	341
7.4.2.10. Mijloacele materiale de probă	342

7.4.3. Garanții psihologice și de personalitate ale intimei convingeri. (Exigențe morale, exigențe profesionale, exigențe legale)	342
7.4.4. Problematika psihologică a deliberării și opiniei separate	343
7.4.4.1. Deliberarea	343
7.4.4.2. Opinia separată (profesionalism, curaj, echilibru psihic)	345

CAPITOLUL VIII

EROAREA JUDICIARĂ. MECANISME ȘI IMPLICAȚII PSIHOLOGICE

8.1. Punerea problemei	347
8.2. Erori judiciare - scurt istoric	348
8.3. Problematika erorii judiciare în drept. Problematika psihologică a intimei convingeri	353
8.4. Surse de distorsiune psihologică implicate în erorile judiciare	360
8.5. Izvoare și surse de eroare în demersul judiciar	366
8.5.1. Motivul probațiunii ca sursă de eroare. Expertiza criminalistică (posibilități, limite, surse de eroare) ...	366
8.5.2. Motivul cercetării judecătorești ca sursă de eroare. (Instanța vis-à-vis de eroarea judiciară)	376

CAPITOLUL IX

PSIHOLOGIA PRIVĂRII DE LIBERTATE (Detenția penitenciară)

<i>Secțiunea I - FĂPTUITORUL DIN PERSPECTIVA MEDIULUI PRIVATIV</i>	378
9.1.1. Noțiuni generale. Puncte de vedere și accepțiuni asupra pedepsei prin privarea de libertate	378
9.1.2. Reglementări internaționale privind tratamentul infractorilor .	379
9.1.3. Consecințele sociopsihologice ale privării de libertate	380
9.1.4. Mediul închis (închisoarea)	382
9.1.5. Problematika deținutului	382
9.1.6. Potențialul patogen al mediului privativ	383
9.1.7. Principiul deschiderii mediului privativ	384

9.1.8. Tratatamentul diferențiat în mediul privativ	384
9.1.9. Etichetarea socială	384
9.1.10. Paradoxul penitenciar	385
9.1.11. Psihologia individului care a săvârșit infracțiunea	385
9.1.12. Factorii implicați în determinarea comportamentului infractorului	386
9.1.13. Personalitatea infractorului	387
9.1.14. Caracteristici ale personalității și modificările sale pe parcursul executării pedepsei cu închisoarea	387
9.1.15. Tipologia infractorului	388
9.1.16. Problematika recidivei și factorii care influențează recidiva	389
9.1.17. Personalitatea infractorului recidivist	390
<i>Secțiunea II - FENOMENE PSIHIOSOCIOLOGICE ALE MEDIULUI PRIVATIV DE LIBERTATE .....</i>	<i>391</i>
9.2.1. Șocul depunerii (încarcerării)	391
9.2.2. Percepția deținutului asupra pedepsei și a mediului privativ	392
9.2.3. Fenomenul de prizonizare și deprizonizare	393
9.2.4. Ierarhia și statutul	393
9.2.5. Agresivitatea și violența	395
9.2.6. Frustrarea	395
9.2.7. Problema frustrare-agresiune	396
9.2.8. Teritorialitatea	398
9.2.9. Stresul	399
9.2.10. Violența colectivă	400
9.2.11. Panica	401
9.2.12. Automutilările. Refuzuri de hrană. Tatuajele	403
9.2.13. Tulburări psihice	403
9.2.14. Suicidul	405
9.2.15. Homosexualitatea	407
9.2.16. Zvonul	408
9.2.17. Grup. Relații interumane	410

CAPITOLUL X

PSIHOLOGIA ACTULUI DE ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ (Responsabilități profesionale și implicații conjuncturale vizând relația funcționar public - cetățean)

10.1. Justiția administrației publice din perspectivă psihologică	414
10.1.1. Considerații psihologice asupra implicației funcționarului public în îndeplinirea actului de justiție	414
10.1.2. Reglementări juridice și psihologice privind conduita profesională a organelor de urmărire și cercetare penală	415
10.2. Perspectiva psihologică asupra comportamentului reprezentanților autorităților de stat	420
10.2.1. Laturi structurale ale personalității umane	420
10.2.2. Personalitatea și comportamentul uman	423
10.2.3. Metode utilizate în investigarea fenomenelor psihice	425
10.3. Factori psihologici implicați în relația interpersonală cetățean - funcționar public	430
10.3.1. Timiditate. Afectivitate. Agresivitate	430
10.3.2. Determinanți psihologici ținând de temperament ..	432
10.3.3. Determinanți psihologici ținând de caracter	433
10.3.4. Aspecte psihologice particulare ale contactului dintre funcționarul public și public (grupuri sau mulțimi)	434
10.4. Concluzii	435
<i>ANEXĂ.SUBIECTE EXEMPLIFICATIVE PENTRU EXAMEN ....</i>	438
BIBLIOGRAFIE STRICTĂ	440

© Editura Fundației *România de Mâine*, 2009

Editură acreditată de Ministerul Educației, Cercetării și Inovării
prin Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BUTOI, IOANA TEODORA

Psihologie judiciară – curs universitar / Ioana-Teodora Butoi, Tudorel Butoi, ediția a IV-a, București, Editura Fundației *România de Mâine*, 2009
ISBN 978-973-163-369-5

I. Butoi, Tudorel

159.9.34(075.8)

Reproducerea integrală sau fragmentară, prin orice formă și prin orice mijloace tehnice, este strict interzisă și se pedepsește conform legii.

Răspunderea pentru conținutul și originalitatea textului revine exclusiv autorului/autorilor

Redactor: Octavian CHEȚAN
Tehnoredactor: Marcela OLARU

Bun de tipar: 7.01.2009; Coli tipar: 27,5
Format: 16/61×86

Editura Fundației *România de Mâine*
Bulevardul Timișoara nr.58, București, Sector 6
Tel./Fax: 021/444.20.91; www.spiruharet.ro
e-mail: editurafrm@yahoo.com